

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
 ÁLLANDÓ GAZDASÁGI GÉPKIÁLLITÁSA
 (MINTAKIÁLLITÁS)
 KOLOZSVÁRTT
 GAZDÁK ÁLTAL
 MEGTEKINTHETŐ A SÉTATÉRI KIÁLLITÁSI
 HELYSÉGEKBE.

Szivattyúk **M**érlegek,

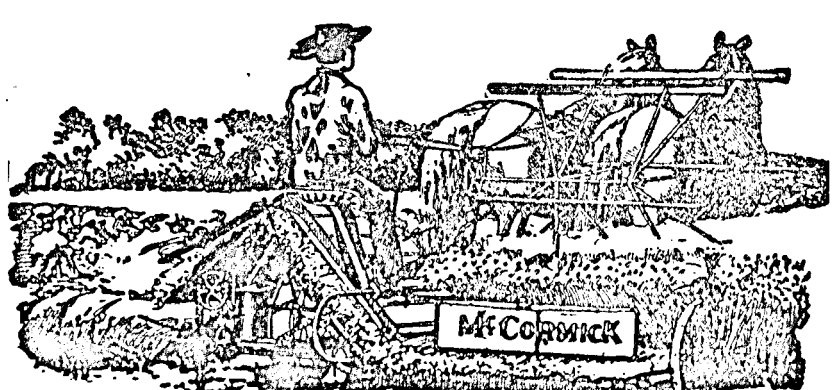
minden neme házi és nyilvános célokra a mezőgazdaság-, építkezés- és iparnál.

legújabb javított rendszerű fűzős, százas és hidmérlegek fából és vasból, kereskedelmi, közlekedési, gyári, mezőgazdasági és ipari célokra.

Szivattyu s gépgyártási betéti társaság.
 Embermérlegek, mérlegek házihasználatra. 875.

W. Garvens, Wien, I., Schwarzenbergstrasse 6. || Arjegyzék ingyen és bérmentve. ||
 I., Wallfischgasse 14. . . .

Mc Cormick Harvesting Machine-Company.
 (Chicagói aratógépgyár.)

GRAND PRIX. **PARIS 1900-ban.**

Kéveköti aratógép, Fűkaszalógép, Készörükészülék,

„Daisy“ marokrakó aratógép, Szénagyűjtő gereblye és Kéveköti fonal. (859.)

gyártmányai.

Ne vásároljon, míg gépeinket nem látta s árainkat nem kérdezte. Olcsó tartalék-részek óriási raktára. Tessék mintakönyvet kérni!

WILLIAM J. STILLMAN igazgató. Évi termelés 362,000 gép. BUDAPEST, V. ker., Váci-ut 30 sz.

„Grand Prix“ (a legnagyobb kitüntetés) a párisi világkiállitáson.

Alfa Separator R. J.

Jroda: Budapest, V., Báthory-utca 4.
Syár: Budapest, V., Petneházy-utca 6/8.

Tejgazdasági Gépgyár.

Szállít tejgazdasági eszközöket és gépeket!
 Tehénészetek, tejgazdasági telepek, tejszövetkezetek berendezése!

Mindig friss sajtoltó por és folyékony oltó!

Több mint 500 első díj!!!

Arjegyzékkel, költségmentesen, utbaigazítással készségeket szolgálunk.

(546).

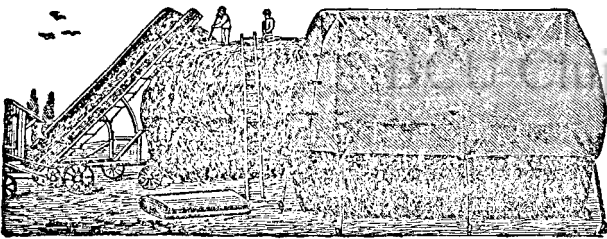
Kedvező pénzügyi viszonyok beállta egy nagy pénzügyintézet arra készlet, hogy újabb **nagy jelzálog kölcsön** befektetéseket tegyen.

Azok az erdélyrészi ingatlan tulajdonosok tehát, a kik **fennálló terhes jelzálog tartozásukat 4%-os 50-60 éves törlesztéses kölcsönre átváltoztatni**; vagy újabb 4%-os törlesztéses kölcsönt felvenni kívánnak, juttassák ebbeli megkeresésüket a kataszteri birtokiv és telekkönyvi kiv. másolattal **lehetőleg f. év július végéig** „Jelzálog“ cím alatt e lap kiadóhivatalához.

(907.)

VIZMENTES PONYVÁK

KAZAL, MOZDONY és CSÉPLŐGÉPEKRE.

Elpusztíthatatlan minőségben
Repczeponyvák,
Vitorla-vászon
ponyvák,
Kocsi-ponyvák.
— Alapított 1830. —
Cs. kir. szab. vizmentes szövetyár.
— 46 kitüntetés. —

ELSINGER M. J. és FIAI

Budapest,

V., Mária-Valeria-u. 10. szám.

Sürgönczim: „Elsinger Budapest, Thonet-udvar“

(Thonet-udvar.)

Vizmentes Ponyvák

elismert kitűnő minőség — metr. 1 k. 70 fillér és följebb,

Zsákok

Tarpaulin- varrással és
Rovatkás-
Kender-

varrás nélkül 68 fillér és följebb
Sátrak, esőköpenyek, öltönyök.
kendertömlő, tűzi és itató-vedrek.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás. — Minden város jobb üzleteiben a mi gyártmányainkat tartják és sziveskedjék határozottan Elsinger gyártmányt kérni. (880.)

LITKE L., Pécs

cs. és kir. udv. szállító

Frigyes Főherceg Ő cs. és kir. Fensége, Szalvator Lipót Főherceg Ő cs. és kir. fensége és a Nemzetközi Hálókocsi és Európai Expressz-vonat-Társaság szállítója.

PEZSGŐFAJOK:

Sport Grand Vin Sec
Extra Sec

Export pezsgők

pezsgők: Dry-Dry.

angol izlésre:
Vin Brut | Britannia Sec

!Futányos árak! — Árjegyzék ingyen!

(821.)

MIKROSOL

a legjobb és leghathatósabb szer
fagomba, falmállás, nyálka
és penészgomba, valamint ezek okozta nedvesség
és dohos levegő ellen.

Szagtalan, nem maró, nem fest.

Uradalmak, gazdaságok, földbirtokosok, szeszgyárak körében a legjobb bevált. — Kitűnő bizonylatok. (889. II.)

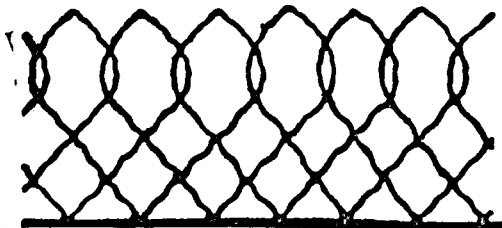
Egyedüli gyárosai: Festékgyárak:

Lutz Ede és Társa, Pozsony.

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövot-fonat és szita-áru gyára
KOLOZSVÁRT, Egyetem-utca 12. szám.
Telefon 439.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, egymint: kertek erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való Gép-sodrony-fonatait, majorsági udvarok fennállal való bevonását; pincze, padlás, felső világossági-

magtar és cleskamra ablakok rostelyzatai, athanyo rosták, szén, kocsz, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövot, szelelő és löher-rosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és czinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különbféle mintákban, fakterethe foglalt rosták és sziták, ruganyos ügybetétek (mátrác), sodrony-láb-törölők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók. (830.)

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, DEÁK FERENC U. 11. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük a hátrálékos előfizetési díjak beküldését.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Állatkivitelünk akadályai Ausztriában. (==)	357
Az aratásról. H. A.	358
Két magyar találmány. György Elemér.	360
A szövetségi ügy az angol mezőgazdaságban. György Endre.	360

Tárca:

A mindennapi kenyérért. Sienkiewicz Henrik. (22).	358
Kisebb szakközlemények	361
Kormányintézkedések.	362
Vegyes közlemények	362
Hirdetések	

MAUTHNER ÖDÖN

csász. és kir. udvari mag-
kereskedése

BUDAPESTEN.

VII., Rottenbiller-utca 33. szám,

VI., Andrásy-ut 23. szám.

Ajánl:

Luczernamagot, muharmagot, tarlórépama-
got, piros kölesmagot, fehér kölesmagot,
bihorheremagot, pohánkát, mustármagot,
lőbabot, téli borsót, téli búkköngt, sző-
szös búkköngt (*Triticum villosa*), továbbá
raphiaháncsot és rézgálicsot legelsőrendű
minőségben, a legjutányosabban.

Vesz: bármely mennyiségben libor-
herét és tavaszi repcét.

Állatkivitelünk akadályai Ausztriában.

A magyar állatkereskedelem évek sorozata óta sok bajjal küzd. S ezek a bajok dacára a magyar kormány folytonos gondoskodásnak, célszerű intézkedéseinek és költséges alkotásainak — nemhogy fogyának, de szaporodnak. Az a rossz akarat és nyílt ellenséges indulat, melylyel állatkivitelünk Ausztriában találkozik, rendkívül termékeny és folytonosan újabbnál újabb követeléseket támaszt rémképeinek elűzése céljából.

A magyar állategészségügyi viszonyok nyolc-tíz év óta öröndetesen és fokozatosan javulnak, az utóbbi két év alatt pedig a szakszolgálat államosítása folytán a végleges rendeződés útjára jutottak. Mi már sokszor elmondtuk, még pedig teljes őszinteséggel, hogy a nálunk felmerülő hiányok gyors és teljes megszüntetését leginkább közigazgatásunk tökéletlen volta hátráltatja, a javulást azonban ezen a téren sem lehet tagadni, a mi összevéve a szakszolgálat megbízhatóságával és egyöntetűségével, állategészségügyi állapotainkat viszonylag jobb viszonyok közzé juttatta, mint az némely ausztriai tartományban van.

És mégis mit látunk? Azt, hogy Ausztriában tüzzel-vassal, kézzel-lábbal törnek reánk, s minden bajukat, minden ragályos állati betegséget, mely náluk kivétel nélkül gyorsabban terjed szét, mint nálunk, — tőlünk eredőnek hirdetnek.

Az ő szervezetük tökéletes, szakközegek megbízhatók, lelkiismeretesek és fennhéjázó önzésükben becses önmagukat mérhetlen magosságban képzelik fölötünk. Ez tűnik ki minden szavukból és minden cselekedetükből. És ha e mellett nem lenne ott a mi állapotaink iránt táplált egyoldalú, alaptalan és kicsinyítő vélelem, tőlünk akár a hetedik mennyországba is beleképzelhetnék magukat, így azonban ehhez a műfelfuvalkodáshoz nekünk is van néhány szavunk, amit talán most még nem mondottunk volna el, ha a bécsi „Centralstelle“ nem fordult volna az Országos Magyar Gazdasági Egyesülethez, hogy a jövőben Magyarországból Ausztriába vagy Ausztriából Magyaror-

szágba érkező állatküldemények a két állam határán közös állatorvosi vizsgálatnak vettessenek alá; vagyis hogy egy határforgalmi vámvonallal felállításához az O. M. G. E. járuljon hozzá és ilyen értelemben kérje fel a magyar kormányt.

Az O. M. G. E. ezt a képtelenséget természetesen vissza utasította és ragaszkodását fejezte ki a most fennálló állategészségügyi egyezmény változatlan fenntartásához. Ebben a részben az O. M. G. E. indokai teljesen helyesek és álláspontja nemcsak hazafias, de a méltányosság, jog és igazság alapján van. Lényegében teljesen az, amit pár évvel ezelőtt Darányi miniszter egyik országgyűlési beszédében nyíltan kimondott és megígért, tudniillik, hogy az Ausztriával való kiegyezés csak az állategészségügyi egyezmény nyelven tartható fenn, e nélkül bukik. Ez a nyilatkozat általános tetszést és helyeslést vont maga után, valaminthogy általános tetszéssel fogadtatik az O. M. G. E.-nek következő nyilatkozata is:

„A magunk részéről egyébként az állategészségügyi egyezmény jelen alakjában való fenntartását oly fontosnak tartjuk, hogy annak változatlan fenntartásától teszszük függővé a gazdasági kiegyezés elfogadását.“

Nagyon helyes, mert az egyezmény alakja, illetőleg alapelvei megfelelők, de a gyakorlati életbe átvitt magyarázata ellen már sok szó fér és mi őszintén sajnáljuk, hogy ezekkel a sérelmes részletekkel, most mikor arra legjobb alkalom lett volna, az O. M. G. E. nem hozakodott elő és nem szorgalmazta azoknak megváltoztatását.

Ennek a rövid cikkeknek a keretébe nem szoríthatjuk bele ezeknek a helytelen magyarázatoknak özönét s főleg nem foglalkozhatunk részletesen azoknak hátrányos következményeivel. Nehányat azonban mutatoul felsorolunk.

Az egyezmény első és igen fontos elvi jelentőségű megállapodása következően szól:

„A monarchia egyik államától származó állatok, állati termények és ragályfogó tárgyak a másik államban általában elvileg nem kezelhetők másképen, mint a saját területéről származó hasonló szállit-

Bizonyítvány! 10 év óta használt eredeti „Eclair“ permetezőről

A szövetségi közlemény 1892 óta bevezetett Ver-
morel féle Eclair permetező mag. má. n. csaknem
teljesen új v. bátran állíthatom, hogy vele kar-
bantartás a munka kétszerre gyorsabban idáigra-
gultatva léni miniregél se másamplakok.
Friedrich 1901. júl. 10.

(532.)

Magyar Mezőgazdák Szövetsége Budapest V., Alkotmány-utca 31. sz.

mányok — „Ehhez képest olyan szállitmányok, melyek járványmentes vidékekről származnak és a rendeltetési helyen egészségesen érkeznek meg, a másik államban szabad forgalomba bocsáttatnak.“

Ez bizonyára elég világosan és érthetően van mondva, melylyel szemben az O. M. G. E. által kifogásolt azon intézkedése Ausztria kormányának, hogy a magyar területről lábont hajtott állatokat otthon vizsgálatnak veti alá, talán a legkisebb jelentőségű.

A végrehajtási módokhoz ugyanis a legmesszebb menő korlátozó joga egyik államnak a másikkal szemben az, hogy a területére bevitt és ragadós betegségben szenvedőnek talált állatok származási helyéhez tíz kilométernél közelebb eső közigazgatási kerületek (járások és törvényhatósági városok) is kizárhatók a forgalomból.

Eltételezve attól, hogy ezzel a legmesszebb menő joggal Magyarország kormánya tudunkkal még egyszer sem élt Ausztriával szemben, míg Ausztria kormánya egyenesen ezzel kezdi korlátozásait, lépten-nyomon azt tapasztaljuk, hogy azt a körzöt, melylyel ott Bécsben a távolságokat mérik, avatatlan és megbízhatlan kezek vezetik. Tíz kilométer? . . . Ah dehogyan! Csak irom neki tíz! . . .

Igy aztán megtörténik itt a közelünkben is, hogy egyes járások, melyeknek a területén az esztendő folyamán egyetlen sertésveszes eset sem fordult elő, kevés kivétellel folytonosan ki vannak zárva az Ausztriai forgalomból, miután határuktól 16—20 kilométernyire egy élénk forgalmu város van, honnan „állítólag“ sertésveszes szállitmányt továbbítanak.

Általában könnyen megyen ez a kizárás nagyon, hiszen arra is volt eset, (még akkor sertésvesz nem volt az országban), hogy teljesen kihízott 2 éves sertésen (80 darab közül egy darabon) sertésorbáncot állapított meg az osztrák állatorvos és e miatt a 79 darabot vesztegvásárra utasította, hol a tulajdonos kénytelen volt értéken alul 40%-al eladni.

Hát aztán most mennyi ott a sertésveszes szállitmány olyan helyekről, a hol az itthon levő sertések között a hónapokig tartó megfigyelés sem képes még a gyanut sem megállapítani.

Nagy önkénytelenséggel kezelik a mi jó osztrák szomszédaink ezt az ügyet és ez ellen alig van correctivum, a minek legnagyobb hátrányát a kizárt területek felszabadításának késedelmessége körül érezzük leginkább.

Az idézett elvi alaphoz ugyanis az következne, hogy az Ausztria részéről forgalmi korlátozás alá vetett területek, mihelyst hazai törvényünk szerint a forgalmi korlátozás alól kivétnek, Ausztria kormánya által is szabadabbá tétessenek. Ámde mi történik pl. a sertésvesznel? Hazai szabályaink szerint a sertésveszszel fertőzött és e miatt lezárt terület a zár alól felmentetik, ha az utolsó felgyógyulástól vagy elhullástól 30 nap eltelt és az előirt fertőtlenítés, valamint a felülvizsgálat megtörtént. Ausztria kormánya az ilyen területeket, a hazai törvényes 30 naptól kezdve egészen önkényesen még 40 napig tartja a forgalomból kizárva és úgy az egyezményben megállapított 40 napos vézsmen-tességet követ el.

Mindez azonban csak kis részlete

azoknak az önkényes eljárásoknak, melyeket folyton fokozódó buzgalommal és bámulatos leleményességgel terjeszt ki az osztrák kormány, állatforgalmunk minden apró részletére. (—)

Az aratásról.

Kalászosaink im elérték azt az állapotot, a midőn a gazda azok aratásáról gondolkozik. A helyesen keresztültvitt aratásnak csak úgy, mint minden egyéb mezőgazdasági munkának oly feltételei vannak, a miket, ha szemelől tévesztünk, vagy figyelmen kívül hagyunk, az összes fáradságunk, a mit a termelés körül kifejtettünk, kárba vesztet. Tudja is ezt sok gazda, s épp ezért e munkálatok beálltánál nem egynek rossz éjszakái vannak, a tenni és nem tenni kérdés zaklatja, mert nem tudja biztosan meghatározni az érettségi fokot az egyes kalászosoknál, a melyben az épen a legalkalmasabb a vágásra. Egy pár szóval e kérdés megvilágításához szölok; remélve, hogy azoknak a gazdatársaimnak, a kik az aratás idejére nézve nincsenek teljesen tisztában, hasznos szolgálatot teszek velem.

Nálunk, a Királyhágón túl többnyire rozsot, búzát, árpat és zabot szoktak termelni, azért csakis ezek aratásánál követendő szabályokra terjeszkedem ki. Vegyük őket egyenként. 1. *A rozsnál* tudnunk kell a következőket, hogy aratását a kellő időben végezhessük: Először, hogy a rozs, ha teljesen beérett, rendkívül gyorsan pereg, tehát a mag egy része a teljesen leérett rozsnál, a legkisebb rázkódásra is kihull a kalászból és így veszendőbe megy. Másodsor: a rozs, valamint a többi kalászos is négyféle érésen megy keresztül, u. m. zöld érésen, tej-, viasz- és túlérettégen. Zöld érésnek nevezzük, a midőn a szem fejlődésének kétharmadát elérte, színe zöldes sárgás, kezünkben elmorzsolva, fehéres nedvet ereszt. Tejérés, a midőn a szem fejlődésének háromnegyed részét érte el. színe halvány sárga, kezünkben szétmorzsolva pépes anyagot nyerünk, amely

TÁRCA.

A mindennapi kenyérért.

Irta: *Sienkiewicz Henrik.*

(22.) III. FEJEZET.

A telepélet.

Az öreg Vavson halálán volt. De Isten megkönyörült rajta és könnyű halált adott neki. Kezdetben minduntalan azt hajtogatta: „Ott hagytam földünket, édes lengyel földünket . . .“ de aztán a lázálomban úgy érezte, mintha hazatérne.

Igen, mintha az öreg ur pénzt adott volna neki és ő most Marisával együtt utaznék haza. Az Óceánon vannak, a hajó éjjel nappal halad s a hajóslegények dalolnak. Azután azt a kikötőt látja — Hamburgban, ahol először szállt a hajóra. Mindenféle városok suhannak el szemei előtt és nem hall egyebet, csak német szót. A vonat száguld tovább és Vavson érzi, hogy egyre jobban közeledik a haza felé; a nagy öröm szinte szétrepeszt mellét, édes, jól ösmert, új szellő száll felé a haza földjéről . . . Mi ez? A határ. Az a szegény

parasztszív úgy dobog, mint egy pöröly az üllön . . . Csak tovább, tovább! Ó Isten, te jószágos Isten, hiszen egy lengyel paraszt földjei és fái vannak már itt. És szürke házikók és templomtetők . . . Ott egy kucsmás paraszt ballag az eke mögött. Vavson kitárja feléje karjait a vasúti kocsiból. Koma! Koma! nem, nem tud beszélni. Tovább robognak . . .

Nini, ott — mi az ott? A város, és a város mögött ott van mindjárt Lipince . . . Ó és Marisa ott bandukolnak az országúton és zokognak. Tavasz van. A gabona virágozik . . . cserebogarak zümmögnek a levegőben . . . a város felől a harang vecsernyére hívó szava idehallatszik . . . Jézus! Krisztus! Megérdemelt ennyi boldogságot ő a bűnös? . . . Csak ezen a dombon köröszül és ott — ott van már a kereszt és az útmutató is és Lipince határa. Már nem mennek, nem — mintha madárszárnyakon repülnének: már a dombon vannak, már a keresztnél, az útmutatónál . . . A paraszt lerogy a földre, örömeiben hangosan kiált és csókolja a földet és odakúszik a kereszthez és átkarolja azt két karjával. Lipincében van most, mert csak hullája van itt a

tutajon, az ár közepében, lelke pedig, az elszállt oda, ahol nyugalmat talál és boldogságot . . .

Hasztalan sir és jajgat a lány: „Atyuska! Atyuska!“ . . . Te szegény Marisa, ő nem jön soha vissza már! Ó már jól van Lipincében . . .

Beállt az éj. A nagy erőfeszítés miatt alig tudta már Orlik az evezőt tartani. Éhség is gyötörte. Marisa apja teteme mellett térdelt és imádságokat mormolt. Köröskörül, a látóhatár szélő határáig nem lehetett mást látni, mint a szürke vizárt . . .

Egy nagyobb folyó ágyába jutottak és tutajukat gyorsan hajtotta előre egy hatalmas áram. Lehetetlenség volt kormányozni. Nyilván örvények forogtak a sikságon — mert körben sodrotta tutajukat. Orlik érezte, hogy erői kezdik elhagyni. Egyszerre fölkiáltott:

— Krisztusra mondom! Ott világosság van.

Marisa nézett arra, ahova keze mutatott. És valóban, a távolban csillogott valami, mint egy tűzhely fénye és halvány fénysugár tükröződött vissza a vizen.

— Bizonyára egy hajó Clarksville-ből!

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás-király-tér, 7. sz. saját házában.

Betéteket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

Előleget ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztési kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Árúraktárral (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a betárolt árukat és azokra előleget adnak. Ugyanott kölcsönzések is kaphatók.

Ugyanott a

 The Gresham Életbiztosító Társaság Vezérügynöksége.

egy kis fehér nedvet enged magából. Viaszkérésnél a szem teljes sárga színű. kezünkben elmorzsolva az viaszkeszerű anyagot ad, a melyből semminemű nedv nem szívárog ki. Tulérettsegnél a szem fakult szint ölt, szét nem dörzsölhető, körmünk nyomásának sem enged, hanem teljesen megtartja eredeti alakját; s oly lazán áll a kalászhban, hogy onnan a legkisebb rázkódásra is kiesik.

Ez érettségi fokozatokat ismerve, a rozs aratását akkor eszközöljük, a mikor az tejérésben van s ne várjuk meg a viaszkerést, mert a mi változékony időjárásunkkal július elején oly rekkenő meleg állhat be egyszerre, hogy a rozs tejérésből 48 óra alatt, sőt van rá eset, hogy 24 óra alatt is átmegy a viaszérésen és beáll a túlérettsegi állapot; vagyis az az idő, a midőn a rozs aratásakor a fél termés elhull. A tejéréskor aratott rozs igaz, hogy nem érte el a teljes fejlettséget, de ha figyelembe vesszük azt, hogy a markokban és kérékben a rozs tovább érke, nyugodtan elmondhatjuk, hogy az teljesen kifejlődött, csiraképes, sulyos terményt fog adni s nem fog kiperegni belőle semmi.

2. A búzánál az aratás a viaszérés beálltával kezdődik, mert a buza tejéréskor nincs úgy kifejlődve, mint a rozs, kérékben nem bír oly utánérési képességgel, csiraképesége sem bizonyos s a mi a fő, a tejérésben aratott buza a száradáskor összezsugorodik s bizonytalan sárga színű, tehát úgy piaci, mint használati értéke csekély. A túlérett buza gyakran szintén nagyon pereg, de színe is megfakul, hektolitersúlya pedig csökken és így eltekintve attól, hogy a szem egyrésze kárba vész az elhullás által, annak minőségében előállt káros változás is csökkenti a gazda bevételét.

3. Az árpa aratásánál a gazda tudatával birjon arról, hogy sörárpát akar-e előállítani, vagy takarmány árpat; az árpa ugyanis a kalászosok közt a legkevesébb pereg, de az árpa színére a különböző érettségi fok mellett végzett aratás rendkívül nagy befolyással van. S az árpanál pedig az egyöntetű sárga szín főkélek lévén, annak aratásánál ügyelnünk kell arra, hogy azt biztosítsuk neki, a mit csak az

esetben érünk el, ha azt a viaszérés kezdetén aratjuk. Nagyon természetes, hogy a későbbi esetleg beálló esőzés a minőséget ronthatja, de a gazda aratáskor meg tette így azt, ami a sörárpa előállítására feltétlen szükséges. Takarmányárpanál, ha kissé késünk is, — a mi azért nem ajánlatos, — nem oly nagy hiba, mint a többi kalászosnál.

4. A zab aratásának helyes idejét megállapítani a legnehezebb az összes gabonafélék közt azért, mert ez nem úgy, mint a fentiek kalászhban lévén, hanem a bugások közé tartozván, nem érke egyszerre, hanem egy tön levő szem is különböző érettségi fokon van egy és ugyanazon időben. A fő elv, a mi a gazdát a zab aratásánál vezette, a következő: a szem legnagyobb része viaszérésben legyen; de miután annak meghatározása, hogy vajjon mikor is van a legtöbb szem viaszérésben, magáról a szemről nagyon bajos, azért a zabnál legjobb, ha a szemünkre bizzuk magunkat s a szalmáját, vagyis a szárt nézzük meg jól. Midőn a zab szára felül teljesen megsárgult, valamint a levelek is sárga szint vettek fel, de a szár alsó része még zöldes, akkor jutott a zab abba a stádiumba, hogy azt arassuk. Előbb aratva a zabot, kivagyunk téve annak, hogy az asztagban megpenészedik, a magtárban megdohosodik s annyira léha, csiraképtelen, hogy sem takarmánynak, sem vetőmagnak nem használható; később kaszával pedig azt, oly mérvű lesz a zab repítése, hogy fél-, sőt kétharmada a magnak elvesz s így rendkívül kárt okoz gazdájának.

Az érési s így az aratási idő helyes megválasztását tudva, magáról a munkálatról sajnos, nálunk nagyon gyöngye fogalma van a legtöbb gazdának: az aratást ugyanis a legtöbb helyen még sarlóval végzik, s nem kaszával. A sarlóval tényleg precízebb munkát lehet végezni, mint a kaszával, mert itt minden egyes szál a munkás által megfogtván, az szép csomókban rakatik le úgy, hogy lelkiismeretes munkás után sem fennálló szálát, lerakott csomót, a hol a kalászosok nem mind egy oldalon fektüdjének, nem találunk, a mit kaszával különösen ha terményünk a szél és esőtől dült, vagy kuszált, nem lehet megtenni.

De ez egyetlen előnnyel szemben, annyi hátránya van a sarlóval a kaszával szemben, hogy az okvetlen elvetendő. Hátrányai pedig a sarlózásnak a következők: 1. A munka lassúsága, épp annál a munkálatnál, a melynél sokszor 24—48 óra idő veszélyezteteti az egész jövedelmet, 2. a munka drágasága, midőn a termény betakarítása a termény értékének $\frac{1}{3}$ részét teszi ki, 3. a magas tarló által a szalmának egynegyed részét elvesztjük, a mit nem pótol az a haszon, a mit a tarlólegelő nyújt, mert azt elvesztjük azáltal, hogy az ily legeltetett tarló után oly gazos lesz a következő őszi termény, hogy annak kiirtása többbe kerül, mint amit a legelő által nyert takarmány kimelés megér. 4. A cséplésnél, miután már mindenütt géppel csépelnek, tehát erre hivatkozom, e kis kérék, mert a sarlóval aratott terményeket nagy kérékbe nem köthetjük, oly munka és időpocsékolással járnak, hogy itt is tetemes kárt szenvedünk naponta. A kaszával eszközöljük tehát az aratást s a terményeinket, kivéven a zabot, sohase vágassuk rendre, hanem mindig rávágjuk. Rávágás alatt — miután itt még sok helyt azt nem is látták — azt értjük, hogy a fennálló terményre vágjuk a rendet. Ez esetben mindig egy pár dolgozik magának, elől megy ugyanis a kaszás, a ki levágja a terményt, utána egy nő, vagy 14—15 éves gyerek, a ki az így rávágott terményt a fennállóról leveszi, marokba szedve leteszi, a szedés megkönnyítésére hajlott fát vagy életlen sarlót lehet használni különösen dült vagy kuszált terménynél. A zabot azért nem célszerű rávágni, hanem rendre, mert annak összeszedése, tekintve a zab elágazó természetét, így sok kárral jár, összecsomósodván, azok egymást tépik le az összeszedésnél. Másik előnye a zab rendre való kaszálásának az, hogy nem vagyunk kitéve annak, hogy az asztagban megpenészedjen.

Akár sarlóval, akár kaszával történjen az aratás, arra vigyázzunk, hogy az egy nap alatt levágott termény estére mindenesetre keresztbe legyen rakva; még akkor is, ha az kissé nedves, mert könnyebb az ily keresztet másnap vagy a midőn arra való idő van, szét

szólt Orlik, „a Yankeek mentőhajót küldenek részünkre. Csak meglássanak! . . . Marisa te, még megmentelek. Hó! Hó!”

Egyidejűleg erejének végső megfeszítésével evezett arra. A fény nőtt és vöröses fényben egy nagy hajó körvonalai látszottak. Messze, nagyon messze volt még, de egyre közelebb jöttek hozzá. Kis idő múlva azt mondta Orlik, hogy a hajó nem jön már közelebb.

Egy áram ragadta meg őket, melynek a hajóval ellenkező iránya volt.

Egyszerre csak eltört a faág Orlik kezében. Most már evező nélkül voltak. Az áram egyre messzebb vitte őket s a fény egyre kisebb és kisebb lett. Szerencsére azonban a tutaj negyedóra múlva egy koronájával kiálló fa ágazatában megakadt.

Hangosan kezdtek mindketten segélyért kiáltani. De a víz zúgása túlharsogta kiáltásukat.

— Lőni fogok, szólit Orlik, „vagy a tűz fényét fogják meglátni, vagy meghallják a lövést“ . . .

Főlemelte puskáját és meghuzta a ravaszt. De dőrej helyett csak a kakas csettenését lehetett hallani. A puskapor átvedvedett.

Orlik levetette magát a tutajra. Nem volt már menekülés. Egy darabig öntudatlanul feküdt ott. Azután fölugrott és így szólt:

— Hallod-e Marisa . . . Ha az más lány lett volna, régen megragadtam volna már és az erdőbe cipeltem volna, akár akarta volna, akár nem. Veled is így akartam tenni, de nem mertem, mert téged szeretlek . . . Mint egy farkas köszáltam be a világot és az emberek féltek tőlem . . . Engem pedig hirtelen félelem fogott el előled Marisa — mert . . . mert szeretlek. Ha nem akarsz az enyém lenni, akkor jobb, ha meghalok! Megmentelek vagy meghalok . . . De ha meghalnék, sirass akkor meg szívem szerelme és imádkozzál érettem . . . Vétettem ellened valamit Marisa? Hiszen nem okoztam semmi rosszat neked . . . Ó Marisa, Marisa, Isten tartson meg, te szerelmem, napvilágom te . . .

És mielőtt Marisa fölfoghatta volna, hogy mit akar csinálni, már beugrott a vízbe és elkezdett úszni. Egy pillanaig látta még a sötétben fejét és karjait, melyek az ellenkező irányu áramlatban is hatalmas erővel szeltek a vizet, mert Orlik ügyes úszó volt. De csakhamar eltűnt szemei elől. A hajó felé úszott, hogy segélyt hozzon a lánynak. A szembe jövő hullámok nehezítették mozdulatait. Mintha vaskarok ragadták volna ki, mindig újra legyőzte őket, hogy tovább jusson. Ha csak ezt az áramot kikerülhetne volna, ha csak egy más irányúra akadt volna, bizonyosan elérte volna célját. Így azonban az emberfölötti erőfeszítéssel is csak lassan volt képes előrehatolni. A sárga iszapos víz gyakran egész iszap-tömeget dobott szemébe: ilyenkor kiemelkedett a fejével, nagyot lélegzett és kimeresztett szemekkel igyekezett a sötétben a hajót világozásával újra meglátni. Majd visszalökte egy-egy hullám, majd főlemeite egy másik.

(Vége következik.)

MUHARMAG,

MAUTHNER ÖDÖN

amely jelenleg takarmánynak még biztos eredménnyel vethető, legelsőrendű minőségben kapható ●●●●●

általánosan ismert cs. és kir. udvari magkereskedésében,
Budapestben.

rakni száradni, mint a csomókban vagy kévekben összeázott terményt kiszáritani. Általános bevett szokás, hogy a kévéket saját szalmájokba kötjük; a mi elég helytelen, mert bizony a midőn e köteleket csinálják, a leg nagyobb vigyázat mellett is sok mag elhull, de meg különösen az árpánál a szalma sokszor oly rövid, hogy rendes kévét vele nem is lehet kötni, azért az előrelátó gazda cséplésnél a jövőre gondol, s annyi rozstot vagy búzát, a mennyi szalma kell a jövő évi aratáskor kéve kötésre, nem géppel, hanem kézi cséppel csépettet el, s abból zsupot csinál, s ezzel fogja kévéit kötni. Különben ma már oly olcsón kapni mesterséges kéveköteket is, hogy a ki nem akar bibelődni kézi csépléssel, célszerűen teszi, ha ilyet vesz, mert nem kerül annyiba, mint a mennyi kára az elhullott maggal van, midőn saját szalmájába köti kévéit.

Az aratást háromféleképen szokták alkalmazni, napszám munkával, kereszt számra fizetve és részben. Mind e munkáknak megvannak előnyei és hátrányai. A napszámos munka hátrányai, hogy drága és tekintve hazánk munkás viszonyait, lassú, előnye, hogy rendszeren a legtisztább munkát végez. Ott, ahol sok a munkáskéz, olcsó a napszám, megfelelő, de hazánkban alig van olyan hely. A kereszt számra való fizetés hátránya, hogy rendkívül felügyeletet igényel, mert különben a gazdát megcsalják munkásai azáltal, hogy kisebb kévéket kötnek a rendesnél, s sietve dolgozva, a minőség is rossz: lazán kötnek, az aratásnál sokat a földön hagynak; indokolt csakis oly esetben, ha túl gyér népszerűség mellett, nem kapunk részes munkást, vagy a hol túlságos magasak a napszám árak. A legtöbb előnye úgy nemzetgazdaságtanilag, mint mezőgazdaságilag is a részes munkálatnak van. A részes munkás ugyanis munkájával érdekelt fél léven, úgy annak jószágára, mint gyorsaságára ügyel. Kisebb felügyelet mellett tehát gyors, s aránylag jó munkát nyerünk: megjegyzem azonban, hogy részbe csakis akkor végeztehjük aratásunkat, ha többféle a terményünk, mert csakis ez esetben biztosíthatjuk munkásainkat arról, hogy ők 2—3 hétig dolgozván, ez idő alatt megszerezhetik az évi kenyér szükségletüket. A részes munkánál a rész, ha a gabona jó, 13 ik—14 ik szokott lenni, ha rossz, akkor 11—12 ik.

A learatott terményekre ügyeljünk, hogy azok jól legyenek keresztbe rakva, mert a mig jól összerakott keresztbe, — bármily eső is legyen, — a víz be nem hatolhat, addig a rosszul összerakottba, a legkisebb eső is behatol. Az eső roppant rontja a termény színét, a mi különösen a sörárpánál métermázsánként 3—4 korona árkülönbözetet okoz. Azért az árpát, mihelyt annyira kiszáradt, hogy nem kell félnünk attól, hogy az asztagban megdohosodik, asztagoljuk is. Más terményeinknél nem oly nagy hiba, ha később is történik az asztagolás, sőt megengedhető az is, hogy a terményeknek csak felét asztagoljuk, a másik felét pedig egyenesen a gépbe hordjuk, a mi által egy csomó asztagolási munkát és költséget megkimélünk. Vigyázzunk azonban, hogy túlzásba ne essünk és csupa pénzkimélelésből az összes terményünket egyenesen a gépbe hordjuk, mert esős idő beállta óriási károkat okozhat, de meg a munka így nem folyhat megszakítás nélkül, s a munkaerőt sem használhatjuk ki teljesen. H. A.

Két magyar találmány.

(A Vizák-féle törekrosta és ismétlő szalmarázó.)

Fejlődő gazdasági gépiparunk két érdekes és hasznos találmánnyal illetve újítással gazdagodott. Az egyik az u. n. *hosszabbított ismétlő törekrosta* egészen új találmány. Célja a cséplőgépeknél a törekből a szemet tökéletesen kiválasztani. Az ismétlő szalmarázó szerkezetek munkája ugyanis csak akkor válhatik valóban hasznosná, ha a kivert szemek nemcsak a szalma, hanem a törek között sem kalódhatnak el, és a legnagyobb pontossággal kiválaszthatnak.

E cél elérésére a törekrostát meg kellett nyújtani. E rostának meghosszabbított szakasza a cséplőgép keretén kívül fekszik. Maga a törekrosta bármily szerkezetű és rendszerű cséplőgépre alkalmazható, megfelelő függesztő közegekre akasztva. Alatta egyik belső terében rostalemezzel és terítő lappal ellátott, célszerűen ferde fenékkal bíró szekrénszerű csatorna van berendezve. A már előzőleg kirostált törek ismételt rostálásnak vettetik alá; így jut bele a csatornába, melynek egyik végénél a felfogására rendelt tartányba (edénybe) jut.

Az eddigi cséplőgépeknél, illetőleg cséplési rendszereknél a törek közvetlenül eltávolított, tetemes mennyiségű szemet vivén magával. Amde e találmánynál ez ki van zárva, amennyiben a törek kénytelen előbb egy tömör felületen — hol hatékonyan megrázzatik — azután pedig az ismétlő törekrostán végig haladni, miközben belőle a szem lehető tökéletesen kiválasztatik.

A legnagyobb uradalmak és legelőbbkelő birtokosaink siettek megszerezni e hasznos találmányt, mely mindenütt igen jól bevált, mint azt számtalan elismerő levél és bizonyítvány igazolja.

Egy törekrosta ára, beleszámítva a felszerelési és egyéb költségeket, kétszázhatvan korona. Tekintve a hasznót, melyet e találmány hajt, az az ár elenyészően csekély. Az a kiadás pedig, a mely a törekrosta beszerzésénél áll elő, már az első évi cséplésnél többszörösen megtérül.

Hasonló hasznos találmány a *Vizák-féle szabadalmazott ismétlő szalmarázó*

Ennek egyik előnye az, hogy sokkal olcsóbb, mint az eddigiek. Eddig ugyanis egy-egy ismétlőszalmarázó ára 800—700 korona közt váltakozott, míg az újabb és sokkal tökéletesebb szerkezet alig kerül félannyiba.

Munkaképessége felülően nagyobb. Az eddigi cséplőgépek u. n. *utánrázó rostája* tapasztalat szerint igen hamar bedugult, azonkívül pedig jobbára el volt lepve szalmával a cséplés alatt.

Természetes, hogy ezáltal a szalma között igen sok mag láttatlanul elveszett. Még a szelelővel (ventillátorral) ellátott szalmarázók sem feleltek meg egészen a célnak, mert ott meg a kicsépett magot újra fel kellett hordani a gépre rostálás végett.

Ez új találmánynál az említett bajok egészen megszűnnek, ugyanis a szerkezet maga visszavezeti a magot a cséplőgép nagy rostájára s így minden külön fáradság nélkül egyenest a zsákba kerül. Munka közben meg lehet látni, hogy a mag hogyan pereg a lengőtáblára.

E szalmarázók igen tartósak. Javítások nélkül tizenöt esztendeig is eltartanak. A

cséplőgép szállításakor a szalmarázót nem szükséges levenni. E szalmarázók minden egyes esetben a cséplőgép méretei után készülnek.

Feltűnő előnyei miatt mindkét találmány nap-nap után nagyobb tért hódít.

E találmányokra nem pusztán hazafiságból hívják föl gazdaközönségünk figyelmét, de mint két ilyen hasznos újításra, a mely már régtől fogva érzett hiányt pótol.

Ama bizonyítványok és hivatalos iratok körül, a melyek e két találmány fölöttébb gyakorlatias és hasznos voltát dokumentálják, különösen kiemeljük a magyaróvári m. kir. gazdasági akadémia gépkísérleti állomásának hivatalos bizonyítványát, mely a legnagyobb elismeréssel szól e két találmányról.

Három héten át folytatott buza, rozs, árpa és zabcséplésnél — mondja e bizonyítvány — annyira célszerűnek mutatkozott, hogy ennek alapján a gépkísérleti állomás azt nemcsak mint a célnak egészen megfelelőnek nyilváníthatja, hanem azonfelül egyszerűen mint olyan szerkezetnek mondhatja, mely több tekintetben minden eddig, a magának a szalmából tökéletes kizárása végett alkalmazott szerkezeteket felülmúlja.

Györy Elemér.

A szövetkezeti ügy az angol mezőgazdaságban.

(György Endre, a m. kir. földművelésügyi miniszter londoni szaktudósítójának jelentése.)

A legutóbbi napokban tétetett közzé az angol Board of Trade munkásosztályának jelentése a munkások szövetkezéseiről. Ez az összeállítás 1900 végéig terjed ugyan, de az első ilyenemű összeállítás Angliában, és mint ilyen, különös figyelemben részesült.

Voltak ugyan részben a Labour Gazetteben, részben a munkás statisztikában hivatalos adatok korábban is; azonkívül a szövetkezeti Unio, az irlandi és angol Organisation Society-k a Labour Association s végül az International Alliance összeszedve a köréhez tartozó szövetkezetek statisztikáját, de az természetesen nem volt teljes. S így valósággal üttörő e munka, melynek adatait használatok fel, kiegészítve magán uton szerzett adatokkal, főleg az említett egyesületektől (kivéve az irlandi adatokat) a következő sorokban.

Az angol munkásszövetkezeteknek jellemző szervezetek az, hogy:

1. Nyitva állanak minden belépő előtt, természetesen az igazgatóság megbírálása szerint. Ugy, mint nálunk.

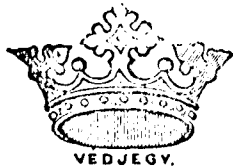
2. A részvények rendszeren alacsonyak, rendszeren egy font sterling,* a melyet havonta vagy hetenkint is fizethetnek be, úgy, mint nálunk.

3. A részvények átruházhatók, s minden tag bir szavazattal, de nem részvény aránylag, meghatalmazott nem szavazhat. Ép úgy, mint nálunk.

4. A részvénytőke kamatozása rendszeren öt százalék maximumra van szorítva. Mindezekből látható, hogy a szövetkezetek ugyanazon vezérelvek szerint vannak berendezve, mint a mieink, a mi kétségkívül igazolja, hogy a mieink is helyes alapelveken vannak megindítva.

A munkásszövetkezetek legnagyobb ré-

* 1 font sterling = cca 24 korona.

Mindennemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **mútrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **szuperfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand Ipar Részvénytársaságnál

Központi Irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám, a hová a rendelések és mindennemű kérézősködések intézendők.

Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

szere a fogyasztásra irányul (ide soroztatik a hitelügy is). Ezek ismét két csoportba oszlanak.

A részleteladó társaságok állása ez volt 1899. év végén: 1802 társaság 1.677,018 taggal; részvénytőke 20.891,745 font; kölcsöntőke 5.473,737 font; eladás pedig 67.915,937 font sterling.

Ismeretes ezen társaságok története Holyvake remek műveiből (magyarul Bernát István fordításában), s nem kell mást tennünk, mint utalni arra az olvasó figyelmét. Ezeken kívül volt az angol és skót Wholesale.

Ezek a fogyasztási szövetkezetek központjai, a melyek ugyanis hamar rájöttek a bevásárlásoknál a központ gyakorlati szükségére. Tényleg már 1832-ben az Olden által alakított, 1850-ben pedig az akkor itt Londonban székelő keresztény szocialisták által szervezett szövetkezetek teremtettek központokat, sőt 1855-ben a rochdalei pioerek szerveztek ilyet, de gyakorlati sikerre nem vezettek. 1863-ban indult meg az angol Wholesale és 1868-ban a skót

Ezeknek kizárólag szövetkezetek tagjai, a kik minden 20 tag után három öt fontos részvényt fizetnek be, melyre egy-egy shillinget készpénzben befizetnek, a többit pedig lassanként törlesztik azon nyereségből, melyet vételeik és értékeik után kapnának. Az angol Wholesalehoz tartozott 1900-ban 1078 szövetkezet, tőkéje volt 3.187,945, eladása 16 millió 043,889 font; a skóté 288 szövetkezet 1.676,765 tőke, 4.463,631 font sterling forgalom.

Ezen két társaság együttesen számos bevásárlási fiókokat tart külföldön, mely árukat 3652 tonna tartalmu saját hajóval szállítat. 1900-ban vettek külföldön 4.813,310 font értékű, a termelő szövetkezetektől 178,607 font sterling értéket.

Meg kell jegyeznünk, hogy a nagy fogyasztási szövetkezetek egyuttal termelnek is egyes árucikkeket.

Közvetlenül termeléssel foglalkozott 1899. végén Angliában 112, Skóciában 20, Irlandban 127 társaság. Még pedig Angliában építéssel 9, kőszén és kőbányászattal 2, fém-, gép- és hajóépítéssel 19, szövőárukkal 12, cipővel 23, varrással 4, gazdálkodás, tehenészetel és halászáttal 10, nyomdászattal 11, faiparral 6, téglavetéssel 2, pékiparral 8, kefékötéssel 3, bőrárukkal 3. Skóciában kőiparral 1, szövőárukkal 1, nyomdászattal 3, péküzlettel 14, mosással 1. Irlandban csipkekészítéssel 3, tejtel 123, nyomdászattal 1.

A mint ezen kimutatásból látszik, a termelési szövetkezetek túlnyomó nagy része az ipari foglalkozásra esik.

Földmívelő szövetkezet tulajdonképen csak 10 volt Angliában; az irlandiakról ez alkalommal nem emlékeztünk meg. Ezekhez azonban hozzá kell adni azt, hogy a Wholesale társaságok — saját szükségleteik kielégítésére — gazdálkodást is folytattak.

Meg kell még kiegészítésül jegyeznem, hogy nyolc malomszövetkezet is volt, tagjainak száma 5448 magános és 414 szövetkezet lévén. Ezen malmokba 353.234 saját és 44.950 font idegen tőke volt befektetve s az általuk eladott liszt értéke 1.226,995 font volt.

Kevésbé földmívelési jellegű a munkás-házak építésére való szövetkezetek; ezeknek száma 524, az általuk befektetett tőke 5.174 526 font sterling. Hitel szempontjából van 2390 hitelt adó építő szövetkezet, 55 külön hitelszövetkezet, 269 munkás kölcsönszövetkezet; az általuk nyújtott hitel 61 millió 64,979 font sterling.

Meg kell jegyeznünk, hogy a hitelszövetkezetek, melyek a Raiffeisen-féle elvek alapján vannak szervezve, nem nagyon terjedtek el Angliában, részben azért, mert a hitelnyújtás ellen a szövetkezetek elvi álláspontot foglalnak el; részben — és sokkal nagyobb részben — azért, mert a hitelre is nagy mértékben meg van az alkalom az építő és azokon kívül a firendly Societykban, a melyek nagy mérszörűségnek örvendenek s melyek igen

nagy részben a biztosítási ügyre vonatkozó igényeket is kielégítik mindenféle kombináció szerint.

1867-ben keletkezett a biztosító szövetkezet is. Ennek 1900. végén aláírt részvénytőkéje 48,140 font volt, a miből csak 10,797 font volt befizetve, de a nyereségből 99,794 tartalék gyűlt már össze. A társaság 426 szövetkezetből áll, a kiket tűz, család és baleset ellen biztosít s ezen kívül esetleg e szövetkezetek tagjainak életét is.

Mindezekből látható, a szövetkezeti eszme hullámai még aránylag nagyon is kevésé érintették az angol gazdaközönseget. Jó indultu buzditásban pedig nem volt hiány.

Az egyes megyei egyletek, például a cheshirei, cambridgeshirei, warwichshshirei, aztán maga a legtekintélyesebb gazdatestület, a Central Chamber of Agriculture is, többször foglalkozott e kérdéssel bizottságokkal, enque-tekkel.

Ajánlotta is a hitelszövetkezetek terjesztését 1893-ban mslyet egy külön társulat karolt fel, majd pedig az összes szervezet egyöntetű vezetésére egy külön társaságot 1898-ban.

E sikertelenségnek oka szembeszökő. Egész gazdasági vállalkozásoknál a társak kellő megválasztása és ellenőrzése a fődolog. Már 1829-ben tett Gurdon, és 1831-ben Vandeleur kísérletet ily szövetkezeti bérletekre, s azóta számos ily kísérlet tétetett. Az eredmény mindig kedvező volt, míg a társak ke-llőleg képesek voltak ellenőrizni egymást és azután kedvezőtlen.

Az újabbak közül nevezetesebbek King Lord Spencer, Lord Wantage és Lord Grey, valamint Brassey kísérletei.

Általában véve azonban nem lehet mon- dani, hogy meglepő sikert mutatnának fel. Egyedüli kivételt azon gazdálkodási eredm-nyek mutatnak, a melyeket egyes fogyasztó szövetkezetek folytatnak nem a piacra, ha- nem saját tagjaik ellátása végett.

A tejszövetkezetek sikere nagyobb, ha- sonlóan a marhaeladási szövetkezeteké, azon- ban ezek csaknem kizárólag vásárpia- alaki- tására és kezelésére szorítkoznak.

Lord Winchilsea, az angol agráriusok egykori vezetője, szervezett volt British Pro- duce Supply Associaton név alatt egy társa- ságot, a mely tisztán a gazdasági termények közvetlen eladására irányult. De ez sem járt kedvező eredménnyel, sőt nemsokára meg is szűnt, súlyos pénzügyi veszteségek folytán.

A következtetés tehát azt mutatja, hogy az angol gazdák közt eddigél a szövetkezetnek egyik alakja sem vált általánossá. Egy rész- ről a kisgazdák nem léteznek, s a nérlők eléggé birnak az üzletemberek tapasztalatá- val arra, hogy úgy a bevásárlásnál, mint az eladásnál ne szorítkozzanak közvetítőkre; más oldalról az alkalom és közlekedés is meg van hozzá, hogy mindegyiknek kéznél legyen fo- gyasztója és piaca úgy, hogy a felesleges közvetítő megkímélése náluk nem égető, mert nincs is.

Végül a hitel könnyen hozzáférhető mindenkinek, s az angol gazda természeté a self help; erős egyénisége önmagában érvé- nyesülvén.

Irlandban más a helyzet, mert mások a viszonyok és emberek.

Azon nevezetesebb egyletek, a melyek a szövetkezeti ügyet irodalmilag, társadalmilag és kezdetben anyagilag is támogatják a Wholesaleon kívül, mely kész vevő és kész eladó, minden áru, a következők:

1. A Cooperative Union, melybe 1.620,185 tag tartozik, mely évi kongresszusokat tart, ma már a 33 ikat, mely alapít szövetkeze- tokat, védi érdekeiket, felolvasásokat tartat, ösztöndíjakat alapít, s mely ellenőrzi a szö- vetkezetek becsületes és csendes működését.

2. A Labour Association, mely a munka és tőke közti harc kigyonlítását a szövetke- zés és haszonmegosztás elvei alapján hirdeti.

3. A Cooperative Productive federation

58 szövetkezettel, a mely tagjainak pénzt és piacot szerez.

4. Az International Cooperative Alliance, a mely az egész világra kiterjed, nemzetközi gyűléseket tartván.

5. Az Agricultural Organisation Society, a mely az irlandi hasoló társasággal együtt csupán agital a földmívelési szövetkezetek ala- kítására. A tavaly (1901-ben) alakult angol egylet 32 szövetkezetet alakított, az irlandi, mely régbbi, 273 at. Ez utobbinak, a szövet- kezeti termények eladására közös eladási ügy- nöksége van.

6. Ezenkívül női egyletek és pusztán el- méleti társaságok; az előbbieknél élén Lady Warvick állván, a ki a nők részére külön földmívelési tanfolyamot állított fel Reading- ben, a hol a szövetkezeti ügyre különös figye- lem fordítatik.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **Az istállótrágya különböző módon való alkalmazásának eredménye.** Breslauban aziránt végeztek kísérletet, hogy mi célsze- rűbb: a trágyát ősszel eltergetni és télen át alászántatlanul hagyni, vagy pedig télen át kupacba rakva, befedtetten hagyni és csak tavasszal eltergetni.

A friss trágyába tavaszi búzát vetettek, ennek termése morgenenkint volt szalma és mag együtt:

a trágya ősszel eltergetve . . . 20 q.
" " tavasszal eltergetve . . . 17 "
A második évben minden egyéb trágya nélkül cukorrépát vetettek, a termés volt: a trágya ősszel eltergetve 44.37 q. 17.6%
" " tavasszal eltergetve 33.75 q. 17.8%
cukorral.

A répa a szárazságtól sokat szenvedett. Mind a két esetben az ősszel eltergetett trágya nagyobb termést adott.

+ **A burgonya vetőgumó csávázása.**

H. Koch különböző burgonyafélék vetőgumóit csávázta, 3% galicot és 3% meszet tartal- mazó folyadékkal. A csávázottak 3-4 nappal későbbben csíráztak, de ekkor egyenletesen és szemmel láthatólag erőteljesebben, mint a nem csávázottak. A fejlődés közben a csá- vázott burgonya erőteljesebb fejlődése szembe- ötlő volt. A csávázás folytán előállott termés- többlet morgenenkint 3-7 q. között válto- kozott. Koch a kísérlet alapján a csávázást főleg a kisbirtokosoknak ajánlja, a nagyban való termelésnél az eljárás körülményessége képezi az akadályt az alkalmazhatásnak.

+ **A mozgásnak befolyása a tyukok tojóképeségére.** Több ízben tapasztalták már, hogy a tojástermelésre és a takarmányérté- kesítésre nagyon kedvezőleg hat, ha a tyu- koknak módjukban van elegendő mozgást tenni. Legutóbb az utahi kísérleti állomáson tettek erre vonatkozó megfigyeléseket és azt tapasztalták, hogy az olyan tyuk, mely sza- badon mozoghatott és kapargálhatott, egy évben 26 tojással többet tojtott, mint az, amely ezt nem tehetette. Igaz ugyan, hogy a szabadon járó tyukok valamivel több takarmányt fo- gyasztottak, mint a mozgást nem végzők, a nyert tojásokhoz viszonyítva azonban a fel- használt takarmány mennyisége kevesebb volt. A kísérletet nehezebb és könnyebb tyukfaj- tákkal végezték és az eredmény ugyanaz volt.

+ **Új rovarirtó készülék.** Vermorel a kártékony lepkék és egyéb rovarok pusztítá- sára egy carbid-lámpát talált fel, mely éjjel világítva arra szolgál, hogy tömérdek lepkét és rovarokat maga körül gyűjt és elpusztít. Tekintettel arra, hogy ezek a gyümölcsösben és szőlőben is károkat okoznak, e találmány minden esetre figyelmet érdemel. A kísérletek azt bizonyítják, hogy átlag egy éjjel egy lámpa 9-10 lepkét pusztított el július 13-31 időköz- ben. A 20 lámpa közül azonban, mely a kísér- letnél szerepelt, volt olyan is, mely egy éjjel 5000-en felül pusztított. A lámpa neve „Me- dusa” és lényege abban áll, hogy egy carbid-

lámpa körül egy elég nagy kerületi víztartó tálcá van alkalmazva; ebbe beleesnek a szárnyaikat megperzselt lepkék úgy, hogy amelyek el nem ég, az megfullad. Vermorel ajánlat a szerint hektáronként 4 lámpát kell 20 éjjelen keresztül meggyújtani, ami éjjelenként körülbelül 31 f. illetve egész időre 6 K. 40 f-be kerül határonként. Ezenkívül ha kellő magasságban alkalmazzuk, még világító eszközül is szolgálhat. Az eddig végzett kísérletek még nem lévén elég nagy számmal, további igazolást igényelnek.

† **A méz a háztartásban.** Ha mézünket megfelelő árértékcseníteni nem tudjuk, használjuk föl azt a háztartásban úgy is, mint gyógyszer és tápszert, úgy is, mint cukorpótló anyagot. Azoknak, kik a mézet sajátos ízénél és illatánál fogva nem élvezhetik, ajánljuk a következő eljárást. Állítsuk a mézesedényt vízfürdőbe úgy, hogy a víztartóedényvel sehol se érintkezzék, s helyezzük el a tűzhelyen azt, lassú tűzön melegítve. A képződő habot gondosan szedjük le és a már teljesen átmelegedett mézbe mártunkunk bele 5-6-szor izzó vasat (nagyobb tűt, vastagabb sodronyt, vagy más e félést; majd öntsünk a mézhez minden kilóra egy kanál borszeszt, esetleg házi készítményű törkölyt, vagy más pálinkát. Ez eljárással a méz elveszti éles ízét, s a cukor helyett mindenben felhasználhatóvá lesz. Az ily mézzel készített befőttek sokkal ízletesebbek és sokkal szebb színűek lesznek, mint a cukorral készítek. (*Méhészeti Közlöny.*)

† **Bajok az anyák megifjítása körül.** Sok bajunk volt eddig az anyák megifjításával. Ugyanis annak idején kiszedtem az öreg anyákat, a fiatal anya ki is bujt, de a család többnyire nem fogadta el, hanem leölte, s ha ez nem történt, a pázásnál elveszett. Így tönkre ment a múlt évben 10 forrás, mert ha adtam is új fődött anyaházat, kirágták azt, mindamelllett, hogy előtte való napon friss fiasítást is adtam nekik; vagy leölték a még termékeny fiatal anyát, pedig 2-2 napig volt kalitkába zárva. Kettőnél úgy segitettem, hogy salétromos kálisóval gyöngén kábitottam a népet; ez használt, ma is megvannak. Sok dolgom volt velük, különösen, hogy méheim szőlőmben vannak, mert itthon nem gyarapodnak. (*Méhészeti Közlöny.*)

† **Egyszerű mézpróba.** A valódi mézet a hamisítottól könnyen megkülönböztethetjük, ha egy csöppet a jégre helyezünk el. A valódi méz mindig megkristályosodik, míg a hamisított folyékony marad. (*Méhészeti Közlöny.*)

† **Elfelejtett trágya anyagok.** Sokszor elmondtuk s még igen sokszor kell ismételnünk, hogy a kormot, fahamut, ruha-mosólevet s holmi efféléket nagyobb figyelembe részesítsünk. Egy sor hollandi óriás fehér ribizlit kormozok, hamvazok évek óta, apró-apró adagokban s oly eredményt értem el, hogy ennél szebb látvány nem is képzelhető. Többi egres, ribizli, málna töveimet is nagy gonddal ápolom s nagyon meg is látszik rajtuk; de e *sort* csaknem bámulatba ejtő látványnyá varázsoltam úgy mennyiség, mint minőség tekintetében. S mi több, a férgek, bogarak sem bántják azt a területet, a hová ez anyagokat hintem, szórom. A szappanlével való öntözés más gyümölcsfáink gyarapodására, termékenyítésére nézve is kiváló hatással van, csak hogy tulságba ne menjünk az adagolással. Ez szőlőtöveinkre is jó hatást gyakorló s bizony a fillokszera sem veszi jó néven, ha evvel öntjük nyakon olykor-olykor a beszta teremtést. (*Méhészeti Közlöny.*)

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Gyümölcsértékesítés.

A gyümölcskivitel előmozdítása érdekében Darányi földmívelésügyi miniszter ez évben is úgy intézkedett, hogy az országos gyümölcsészeti miniszteri biztosság a hozzá érkezett terméjelentések alapján a nagyobb eladó készlettel bíró gyümölcsstermelőkről épp úgy, mint a külföldről jelentkezett gyümölcskereskedőkről nyilvántartási jegyzéket vezet-

sen s a kereskedők jegyzékét a hazai termelőknél, a nagyobb termelőket a külföldi kereskedőknél megküldje s így az érdekelteket egymással összehozza. Ebből kifolyólag az Országos gyümölcsészeti miniszteri biztosság ez úton is felhívja a hazai termelőket, a kiknek nagyobb eladó gyümölcskészletük van, avagy lesz, hogy azt a külföldre küldendő időszak jegyzékbe való bejegyzés végett nála (Budapest, földmívelésügyi miniszterium) jeleltsék be.

A bejelentésekben nemcsak a gyümölcs neme és mennyisége, hanem a gyümölcs fajtája, valamint a termelőnek a saját érdekében a pontos címe (az utolsó posta, vasuti állomás, megye) is feljegyzendő

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Kis hirdetések című rovatunkra felhívjuk olvasóink figyelmét. Egy koronáért, mely előre beküldendő, mindenki hirdethet s az utalvány szelvényre a hirdetés szövege is felírható. A hirdetési megrendelés minden száma legkésőbb csütörtökön délig a kiadóhivatalhoz juttatandó.

Szemle.

Az állategészségügyi egyezmény megváltoztatásával foglalkozó osztrák törekvést vezető cikünkben kellőképp méltányoljuk. Itt érdekesnek tartjuk azokat az argumentumokat ösmertetni, melyeknek alapján a »Centralstelle« ominózus kérését intézte és az osztrák agráriusok álláspontját, melyből az O. M. G. E. választ elbírálják.

A »Wiener Landwirtschaftliche Zeitung« július 2-i száma következőket írja:

»A Centralstelle tudvalevőleg az O. M. G. E.-hez azzal a megkereséssel fordult, hogy a magyar gazdák az állategészségügyi egyezmény olyan értelmű megváltoztatásába beleegyezzenek, mely szerint az Ausztriába kivitt állatok a határon egy, osztrák és magyar állatorvosokból álló bizottság által vizsgáltassanak meg. A Centralstelle ezen megkeresésére megérkezett a válasz. Az O. M. G. E. kereken visszautasít minden, a fennálló — Ausztriára a 14. §. alapján rákényszerített — egyezmény megváltoztatására irányuló megkeresést és hangsúlyozza, hogy ez a kiegyezés szellemével ellenkezik. Az egyesület tehát egy Ausztria által elfogadhatatlan álláspontra helyezkedik azzal, hogy a kiegyezést megváltoztathatatlannak tekintti, holott itt azt csak provizórikus jellegűnek tartják és annak Ausztria javára való megváltoztatását mindenki szükségesnek tartja. Ez az óriási különbség a két fölfogás közt és Magyarországon mindenkinek tudnia kellene, hogy Ausztriában a ma fennálló kiegyezés fenn-tartására nem kapható senki. Az O. M. G. E. átírta ugyancsak különösen érvel. Így például a magyar kormányt figyelmezteti arra, hogy a Magyarországban Ausztriába kivitt és magyar állatorvosok által már megvizsgált és egészségesegeknek talált állatokat Ausztriában újabb vizsgálatnak vetik alá s hogy ez az eljárás is ellenkezik a kiegyezés szellemével és intenciójával. Különösen hangzik az arra való utalás is, hogy ha Ausztria a galíciai állatok behozatalánál bízik állatorvosaiában, ugyanezt a bizalmat a magyar állategészségügyi közegek iránt is tanusítania kellene. Itt azonban meg kell különböztetni. A galíciai állategészségügyi rendszert állandóan az osztrák kormányzat ellenőrzése alatt áll, mert hiszen egy része annak, míg a magyar állategészségügyi eljárásba Ausztriának nincs beleszólása. Különös állítás ez! Mert Magyarország érdekeinek itt megfelel, a közösséget hangsúlyozzák ezen a ponton, melyről egyébként mit sem akarnak tudni.

A magyar állategészségügyi rendszert megbizhatósága éppen nem olyan fényes, mint azt az O. M. G. E. állítja s ha az azt hangsúlyozza, hogy az állategészségügyi egyezmény változatlan fenn-tartásától függ az egész gazdasági kiegyezés elfogadása; mi meg azt hangsúlyozzuk, hogy ezt az egyezményt meg kell változtatni, hogy a Magyarországgal való kiegyezéssel csak foglalkozni is lehessen.

Így beszélnek az osztrák agráriusok. De mit szólnak hozzá az osztrák fogyasztók? A magyar agráriusok álláspontját az osztrák agráriusoktól egy világ választja el. S ha minden osztrák gazda anynyira ragaszkodik a Centralstelle követelményeihez,

mint ahogy minden magyar gazda ragaszkodik az O. M. G. E.-nek ez ügyben adott válaszához, akkor Ausztriától a közel jövőben már nemcsak a fölfogások világa, de a vámsorompók is el fognak választani. És ettől nálunk sem irtóznak már valami nagyon.

*

De az osztrák agráriusok a megfélemlítés liditbombái nélkül már úgy látszik élni sem tudnak. Vezérkari főnökük *Alfred Simitsch Reichsritter v. Hohenblum* legutóbb a következőket írja:

„El kell válni annak, hogy Magyarország továbbra is gazdasági közösségben akar élni, vagy nem és hogy a magyar kormányának az a csökönysége, melylyel a kiegyezés ügyében Ausztria követelményeinek ellenáll, csak abból a föltevésből ered-e, hogy Ausztria mint rendesen, végül most is aláveti majd magát Magyarországnak dictatumának. Ha Magyarország irányadó körei valóban ennek az utóbbi föltevésnek hódolnak, egész világosan meg kell magyarázni nekik, hogy nálunk nagyon megváltoztak az idők s hogy egy Ausztriára nézve igazságtalan kiegyezés törvényhozási úton való keresztülvitele képtelenség. Ausztriában teljesen megbarátkoztak már a különválással, sőt széles körben ebből látják a közgazdasági viszonyok javulásának egyetlen orvosságát.

Óva kell azonban intenünk attól is, hogy a vámtarifa kérdését a kiegyezés kérdésével összehogozzák, mert ez által a tárgyalások nagyon megnehezülnének. A kiegyezés kérdésében agráriusaink zárt sorokban állnak kormányunk mögött, a vámtarifa kérdésében készek vagyunk Magyarország agrárköveteléseit támogatni, mindaddig, amíg Ausztria és Magyarország közös vámterületet képeznek. Attól a perctől kezdve azonban, mikor ez a viszony megszűnik és a két ország külön vámpolitikai úton halad, az osztrák agráriusok vámpolitikájának iránya magától adódik meg. Az ipar kedvéért ebben az esetben sem fogunk egy jotányit sem föladni agrárkövetelményeinkből, de Magyarországnak versenye ellen a mezőgazdasági téren épp úgy fogunk küzdeni, mint Oroszország, a Balkán államok, vagy a tengerentúli versenye ellen. Minden lehető el fogunk követni, hogy ne valami béna közvetítő vámpolitikát, hanem teljes védővámpolitikát inanguráljanak Magyarországon is meg fogják érteni.»

Televér agrárius állásponton kissé lóhátról beszél Simitsch úr. De hát csak nem tart olyan balgáknak, hogy mi a vámközösség fenn-tartását az osztrák agráriusoktól várjuk. Persze, hogy ők azt kívánják, hogy a mi terményeink ne jöjjenek be Ausztriába. Csakhogy az osztrák iparosok egészen más hangon beszélnek ám. És némi beleszólásuk azoknak is csak lesz a játékba. Félni pedig már csak nem félünk, még ha az önálló vámterület is fösti a lovag úr a falra. Mi is megbizunk a mi kormányunkban s annak feje azt mondta, hogy, ha kell, három hét alatt is fölállithatjuk az önálló vámterület sorompóit. És bizony nem nagyon ijedtünk meg attól sem, még mi gazdák sem.

*

— **Baromfi-tenyésztés a Székelyföldön.** Sándor Fános főispánnak, az erdélyi gazdasági népségügyi akció vezetőjének fölterjesztésére a kisküküllői gazda-egylet által leendő kiosztásra Darányi 1000 korona értékű nemes baromfit osztat ki továbbtenyésztésre. Dicső-Szent-Mártonban a gazdasági egylet baromfitelepét létesített és közredolgozik abban, hogy a megyében a baromfi-tenyésztést föllendítse. Valóban, mi sem lehet eredményesebb, mint kis eszközökkel törekedni a nagy célok elérésére, ha nagy eszközök nincsenek kezünkben. A baromfi-tenyésztés föllendítése kiválóan hasznos lesz az országrész minden vidékén, de kivált a Székelyföldön.

— **Népbliztosítás.** Az országos törvénytár június hó 26-án megjelent számában volt közzétéve az 1902. évi XIV. t.-c., mely az or-

százas gazdasági munkás- és cselédsegítő pénztárnak kifejlesztéséről és új népszerű népbiztosítási ágak felőlételezéséről intézkedik. A földmivelési miniszternek a törvény életbeléptetésére vonatkozó rendelete a hivatalos lapban folyó hó 1-én már megjelent. A végrehajtási rendeletben a közigazgatási hatóságok általában az érdekeltek könnyebbségére a két egymásra tartozó törvény végrehajtására vonatkozó összes tudnivalókat egybefoglaltattak.

Főbb részei: Alapító tag az, aki legalább 50 koronát lefizet. Az olyan tag, aki cselédjéért lefizeti a nyugdíjbiztosításra szolgáló tagsági díjat és ennek legfőbb csak a felét tudja a cseléd bérébe, föl van mentve a cselédje után fizetendő 1 korona 20 fillértől. A rendes tagok 10 korona 40 fillér, 5 korona 72 fillér, 5 korona 20 fillér és 2 korona 60 fillért fizetnek, mindezt 20, 10 vagy akár 5 filléres heti részletekben a szerint, mely biztosítási ágazatba iratkoznak be. A rendkívüli tagok 1 koronát fizetnek. A két első esetben nyugdíj, harmadik esetben bizonyos kor elérésére tőkére, negyedik esetben haláluk esetén családjuk segélyezésére biztosítják magukat a tagok. Az egy koronával munkájuk során bekövetkező balesetre biztosítanak gyógyítási és eltartási segélyt.

A gazda saját elhatározásából cselédjét nyugdíjra biztosíthatja, azt külön kezelik és ha a cseléd tíz évnél előbb hagyja el szolgálatát, csak az esetben kapja meg a tagsági könyvét, ha ő is a törvényben megállapított skála szerint a tett fizetések egy részét megfizeti. Tíz évnél a cseléd nem fizet semmit s nyugdíjigényt szerez, minél több időt tölt egy gazdánál, annál kevesebb százalékot fizet. Ez az intézkedés a gyakori cselédváltásokat akarja megszüntetni s arra alkalmas is. Igen jelentős az a rendelkezés is, mely kötelezőleg elrendeli a gazda részéről azon munkásai biztosítását, akik foglalkozásuknál fogva inkább ki vannak téve a baleset veszedelmének: mint fűtők, etetők, szecsakavágók; valamint nemes emberbaráti intézkedés, hogy azok a munkások, kik betegség miatt például az aratási kérésből kimaradnak egész 300 koronáig terjedhető segítséggel juttathatók abba a helyzetbe, hogy ne kelljen szükségét látniuk.

Külön csoportban fölveheti a pénztár a fölöszlott kiházasítási és temetkezési egyleteket is, ezzel sok veszendőnek hitt garast juttat vissza azoknak, akik oly nehéz lemondások árán és oly rossz helyen igyekeztek sorukról gondoskodni.

— **Növénytermesztési kísérletek.** A mezőhegyesi állami birtokon néhány év óta természeti kísérleteket végeznek részben a műtrágyák hatásának kiprobálására, részben arra, hogy az Alföldön mely növényfajok hoznak legnagyobb termést. A kísérleti telep 25 hold és az alábbi eredményekhez összehasonlító módszer alapján jutottak. Buzában legnagyobb termést adta a mezőhegyesi buza, amelyet 120 kg. szuperfoszfáttal trágyáztak, utána a kaposi buza termése szembeszökő. A mezőhegyesi kísérletek arról győzték meg, hogy az őszi vetésnek feltétlenül nagyobb termési hozama van, mint a tavaszi vetésnek. Kukoricánál három fajtaival tettek kísérletek; szalontaival, alcsuthival és nemesített magyar fajtaival. Legjobban bevált a szalontai. A természeti kísérletek kiterjedtek gumós növényekre, kereskedelmi növényekre és takarmány-növénytermesztésre, ez utóbbinál feltűnő eredményekhez jutottak. *Juhász* uradalmi igazgató a végzett kísérletek eredményét közzéteszi. *Darányi* földmivelésügyi miniszter felhívására pedig a természeti kísérleteket, hogy több évnek eredményéből vonják le az átlagot, tovább fogják végezni.

— **Román gazdasági tanintézet Szászvároson.** Nagy-Szebenből jelentik, hogy a románok kultur-egylete a nagyszebeni „*Associațiunea*” legutóbbi gyűlésén elhatározta, hogy működését gazdasági tőrre is kiterjeszti. Első sorban is egy román gazdasági tanintézetet állít fel Szászvároson. Ennek az előmunkálatai már annyira előre haladtak, hogy az új tan-

intézet a jövő tanévben megkezdí működését. Természetesen, csak kívánatos lehet előttünk is az, hogy hazarészünk oláh nyelvű gazdái is jól és okosan gazdálkodjanak földjeiken; de mikor most egy román gazdasági tanintézetnek alapításáról veszünk hírt, önkéntelenül is fölmerül előttünk az a kérdés: vajon csakugyan az oláh nép gazdálkodásának javítását célozza-e majd az? Vajon nem csak nemzetiség-politikai ábrándjaikat akarják az oláh agitátorok majd ezzel is a megvalósuláshoz közelebb vinni? Azt hisszük, mielőtt megkezdéní működését az új tanintézet, bepillanthatunk majd szervezetébe s a magyar kormányon lesz az intézkedés sora, hogy az agitációnak netalán tervezett új fészének fölépítését meggátolja.

— **A gazdaközönséget érdeklő felsőbb hatóságok elvi jelentőségü határozatai.** 1. Idegen vadászterületen nyulaknak bottal való elejtése miatt indított ügy elbírálása a közigazgatási hatóság jogkörébe tartozik. 2. A szeszipar és szeszfinomítás akadálytalan folyamatának biztosítása céljából mellőzhetetlen és el nem halasztható javítási munkálatok vasárnapi munkaszüneti napokon is végezhetők. 3. Addig, míg a baromvásárok vasárnapon tartatnak, ezen baromvásárokon a bognárok árúikat eladás céljából kirakhatják. 4. Gyorsárúknak és romlékony természetű élelmicikkeknek szállítása vasárnap és Szent István napján déli 12 óráig, jég gyártása és szállítása pedig egész napon át eszközölhető.

— **Burgonyaértékesítés.** Illés Gyula cegléd birceli földbirtokos, tekintettel arra, hogy a burgonyának Transzváiban métermázsánként körülbelül 36 forint az ára, de rendes körülmények közt is 20 forintjával fizetik, egy burgonyakivitel konzorcium létesítésén fáradozik, a mely a burgonyát egész hajórakományokban Dél-Afrikába szállítaná, a hol a drága fuvardíjak és az esetleges rothadások tekintetbevétel után is még mindig busás haszon ígérkezik.

— **Az alföldi buzabetegség.** A buzabetések újabb veszedelméről a Hódmezővásárhely környékén pusztító *ophiobolus graminis* nevű gomba kártételéről lapunk múlt számában már megemlékeztünk s akkor rámutattunk arra, hogy elsősorban a m. óvári növényélet- és kórtani állomásnak véleményét kell bevárunk, a mely legilletékesebben lesz hivatva megállapítani, hogy mi okozza a kárt s hogy hogyan lehet a gomba kártételei ellen védekezni. *Darányi* földmivelésügyi miniszter táviratilag felhívta *Linhart* Györgyöt, a m. óvári növénykórtani állomás vezetőjét, hogy az alföldi buzákban pusztító *ophiobolus graminis* nevű gomba kártételének mérvét megállapítsa s a gazdákat úgy a védekezést, mint más teendőket illetőleg tanítsa ki. *Linhart* az egész környéken megtekintette azokat a helyeket, a hol a gomba pusztított. Megállapította, hogy a legnagyobb a baj Hódmezővásárhely határában, a hol a gomba azért pusztított nagyobb mérvben, mert a kedvezőtlen időjárás miatt a buza fejlődésében visszamaradt. A legtöbb helyen a kár 5—15% közt ingadozik. A kiküldött, a gomba elleni védekezésre is kioktatta a gazdákat s ellátta őket a kellő tanácssal, különösen pedig arra intette a kisgazdákat, hogy buzát buza után ne vessenek s azt is tanácsolta, hogy földjeiket őszzsel mélyen szántásuk meg. Egyes oly földeken, a hol a gomba kártétele nagyobb mérvű; a buzát ki kell szántani s helyőbe csalamádét, mohart, kölest vagy csinkvántinó-tengerit vetni. Szóval az okszerű gazdálkodással s megfelelő trágyázással és helyes vetésforgóval a gazda bizonyára ilyen kollektív időjárás mellett is el fogja kerülhetni az ilyen bajt.

— **A tiszaujlaki gabonarakar-szövetkezet,** mely első e nemben az országban, most tette közzé évi jelentését. E szerint a szövetkezet tagjainak száma 77, az üzletrészeké 129, a melyre 3789 korona 19 fillér lett befizetve. A szövetkezet tagjainak 127,048 korona 41 f. kölcsönt nyújtott. A szövetkezet a múlt évben 50 kocsiaromány búzát, 2 kocsi árpát, 16 kocsi zabot, 10 kocsi tengerit s a múlt évről fenmaradt 20 kocsival együtt 99 kocsi terményt kezelte. Az értékesítési viszonyokat illetőleg a szövetkezet a budapesti árakhoz viszonyítva csak 60 fillérrel adta olcsóbban 50 kilónként, a mi a helyi piacon métermázsánként 2 kor. 40 fillér árnyereségnek felel meg. Vagyis 10 ezer mm. forgalomnál a tagok tiszta nyeresége 24,000 koronát tett ki. A pénztári forgalom a múlt évben 354,860 koronát tett k.

— **Hogyan szállítják a tojást Amerikában.** Newton-Kansasban egy tojáskivitel cég tojás szállítására gyorsvonalat indított. A külön vonat tizenkét tojásszállításra berendezett s jégűtővel ellátott kocsiból áll. A tojások a legjobb állapotban tették meg a 2500 kilométernyi utat. A kétmillió tojás praktikus kosarakba volt berakva; a hűtött levegő pedig folyton cirkulált az áruszállító kocsikban. Hol vagyunk mi ettől?

— **Mikrosol fertőtlenítő szer gazdaságok részére.** Lutz Ede és Társa pozsonyi festékgyárosok által előállított Mikrosol épen gazdaságok köréből származó, kivétel nélkül kedvező ítéletek szerint, penész-, gombaképződések eltávolítására és megakadályozására rendkívül hathatósan bizonyult. Ismeretes tény, mily kártékony befolyást gyakorolnak ezen parazita képződmények különösen erjesztési üzemekben, mint tejgazdaságokban, szeszgyárakban, valamint pincehelyiségekben, lakásokban, istállóknak stb. Mikrosol azáltal, hogy ezen képződményeket és a belőlük származó nedvességet és dohos levegőt eltávolítja, valóban kiváló szolgálatokat tesz. A házi és fagombát sikeresen leküzdjük Mikrosollal és szakértséggel, mint Zalka kassai tanár egyhangulag elismerik, hogy Mikrosol az említett csiraképződés eltávolítására kitűnő antiszeptikus szer. Mikrosol könnyű alkalmazhatóság lehetővé teszi mindenkinek, hogy vele kísérletet megejtson, miért is azt véljük, hogy Lutz Ede és Társa pozsonyi festékgyárosoknak ezen vegykészítményét t. olvasóinknak legjobban ajánlhatjuk. 889. II.

NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KOLOZSVÁRTT
Deák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-u.) 37. sz. alatt (Korbuly-ház) olcsó jelzalog és váltókölcsönököt nyújt és **BETÉTRE 5 SZÁZALÉK KAMATOT AD.**

Magyar Jelzalog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvártt

(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alaptőkéje 30 millió korona.

4%-os és 4½%-os

Zálogvevőkölcsönöket

nyújt és pedig 4%-os kölcsönt földbirtokra: 50

évi törlesztéssel 5 százaléknál,

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és

magasabb leszámítási árfolyam mellett 4½%-os

zálogvevőkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál és nagyobb városokban fekvő

házakra 42½ évi törlesztéssel 5-65% évi részletfizetés mellett.

A jelzalogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve

az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4½%-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyerevénykötvények

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Feladás szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

Előfizetési Felhívás!

Erdélyi hazarészünk legfüggetlenebb, legélénkebb és legolcsóbb politikai napi lapja

„UJSÁG”

Független, mert tisztán az a közönség tartja fenn, amely Magyarország teljes kormányzati és anyagi függetlenségeért lelkesül. Senki mástól anyagi segílyt nem kap. Épen ezért korlátok, melléktekintetek nem kötik és nem vezetik közcélu akcióinál.

Legélénkebb, mert a legjobb erőkből álló munkatársgárdája van és leggyorsabb, mert éjjeli lap lévén, már a reggeli gyorsvonat szétviszi az egész Erdélybe s így az összes budapesti lapokat egy nappal, a kolozsváriakat pedig egy fél nappal megelőzi.

Legolcsóbb, mert míg a többi lapok előfizetési ára évi 28 és 32 korona, addig

az „UJSÁG” előfizetési ára

egész évre csak: 24 korona.

félévre „ 12 „

negyedévre „ 6 „

egy hónapra „ 2 „

Ilyen előfizetési árral indult már kezdetben és ez is egyik oka annak, hogy a lap előfizetői a legnagyobb arányban szaporodtak.

Az „Ujság” felelős szerkesztését december 29-től **Dr. Papp József** kolozsvári ügyvéd vette át, a kit munkásságában számos kolozsvári és vidéki közéleti férfit támogat.

Az „Ujság” — politikai és társadalmi akciói mellett — kiváló gondot fordít a köz- és mezőgazdasági érdekek megfelelő, alapos és helyes irányu szolgálatára is. Ily tárgyú rovatait a legjelesebb helyi és fővárosi szakemberek látják el közleményekkel.

Előfizetési pénzek utalványlapon

„Az „UJSÁG” kiadóhivatalának

Kolozsvártt”

(781.)

czimen küldendők.

==== Mutatványszám ingyen küldetik. ====

Kishirdetéseket felvételnek (minden héten csütörtök délig): a kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Deák-Ferenc-utca 13. sz., emelet.

Előre fizetendő

KIS HIRDETÉSEK.

Levélbeli tudakozásokra felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válasz-levélbélyeg mellékelteik.

Ezen rovatban minden 20 cm, vagy ennél kisebb területű — 50 szög terjedő — hirdetés egyszeri közlése 1 koronába kerül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona mely évnegyedenként, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkönnyebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A jelzett mennyiség felül minden szö 4 fillér, vagy minden cm. 5 fillér. Tudakozásoknál csak a kihirdetések számára kell hivatkozni. Tárpeidány csak egy küldeték.

Az Erdélyrészi Gazdatiszti Egyesület hirdetései:

Állást keresők:

1. Okleveles gazdatiszt 12 évi gyakorlati működéssel, aki a gazdasági üzem minden ágában, különösen pedig az állattenyésztésben kiválóan jártas, megfelelő kezelőtisztai állást keres.
2. 36 éves nőtlen, jelenleg 1000 holdas gazdaságot önállóan kezelő, az algyógyi földmives iskolát jeles sikerrel végzett gazdatiszt, akinek 6 évi gyakorlata van és a gazdaság minden ágában jártas, nősülési okból f. évi augusztus 1-ére megfelelő állást keres.

3. 12 évi gyakorlattal bíró gazdatiszt, alkalmas kezelőtisztai állást keres december 1-ére. Szükség esetén mindjárt betöltheti az állást.

4. Okleveles gazdatiszt, több évi gyakorlattal, kitűnő bizonyítványokkal, huzamosabb idő óta önálló kezelő, gazdatiszti állást keres.

5. Nagyobb gazdaságban több éven át, mint önálló kezelő működött, okleveles gazdatiszt, önálló kezelőtisztai állást keres.

6. Vincellér iskolát végzett és több évi gyakorlattal bíró gazdatiszt, megfelelő állást keres.

7. Állást keres több évi gyakorlattal bíró, 30 éves, református vallású nőtlen gazdatiszt, ki jelenleg is egy nagyobb uradalomban van, mint gazd. ispán alkalmazva. Állását önállósítás szempontjából hagyja oda. Jó bizonyítványokkal rendelkezik.

A főlisortott álláskeresőket illető megkeresésekre készségesen ad — előzetesen megszerzett tudakozások alapján — jóvilágosítást, az Erdélyrészi Gazdatiszti Egyesület titkári hivatala (Kolozsvár, Deák-Ferenc-utca 11.)

Alkalmazást keresők

Kovácsnak ajánljuk teljesen képzett gyári kovácssegéd uradalmakba. Címe 336. szám alatt megtudható a kiadóhivatalban.

Ispáni, magtárkezelői vagy nagyobb tehenészetben felügyelői állást keres, sárvári tejgazdasági szakiskolát végzett hat és fél-évi gyakorlattal bíró, strapához szokott, szerény igényű 34 éves, keresztényegyen, olyan gazdaságban, hol tanulmányok helyett inkább szorgalmat és jó magaviseletet kívánnak. Címe: Balló János Czece Fejérmegye. (905.)

Különlélek.

Schember G. és Fiai cs. és kir. udvari

hidmérleg és gépgyár

BUDAPEST,

Andrássy-út: 15.

Ajánlják általánosan ismert, szabadalmazott hid- és marhamérlegeiket, valamint gazdasági és ipari czélokra szolgáló tizedes és százados raktári mérlegeiket.

Árjegyzék ingyen és bérmentve. (902)

Simonfi István mezőgazdasági gépgyára, vas- és fémöntődéje Kolozsvárt, Kultorda-u. 48. szám. Telefon 85. sz. Kívánatra árjegyzék és költségcsámítás bérmentve küldetik. (464.)

Gőz- és cséplőgép-tulajdonosoknak

a u. m. magy. királyi kereskedelemügyi minister 1890. évi 671. számú rendelete alapján szükséges, teljesen felszerelt

mentőszekrényeket

szállítok.

Kis mentőszekrényt

13 koronáért,

Nagy mentőszekrényt

22 koronáért.

Az összeg előre beküldés, vagy utánvétele mellett portómentesen.

Szentmihályi Gyula

gyógyszerész

Balaton-Bogláron.

893.

●●●●●●●●●●

Hantz Sándor

könyvkötő.

Ezelőtt Hantz György társa.

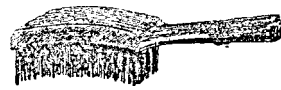
Kolozsvárt,

— Jóka-utca 2. szám. —

E szakmához tartozó munkákat versenyt felülmúló izléssel tartósan és olcsó árért készítek. Fizetések fél vagy egész évi elszámolásra történhetnek. (555.)

A címre kérem vigyázni.

●●●●●●●●●●

Gyümölcsfa 829

kefe ket,

valamint egyéb

kefe és seprő-árút

gazdasági, ipari és háztartási czélra ajánl:

Wiszoky és Társa

kefeáru gyára

Budapest, VI. Király-utca 66. sz

Árjegyzékkel

kívánatra szolgálunk.

16 métermázsza

raczka

gyapju

jutányosan

eladó.

Czim a kiadóban.

(1002.)

B. Bak Lajos Ö esász.

és kir. Fensége Klotild főhercegnő udvari szállítója és az arany koronás kereszt birtokosa műbutor és épületasztalos munkák és parquette gyári üzlete Kolozsvárt. Alapított: 1869. (845.)

(543.)

(495.)

Eladó Birtok!

Mező-Sámsondon a Jeney-féle birtok

— 236 kat. hold —

eladó,

esetleg bérbeadó.

Tudakozódní lehet:

Dózsa Eleknel Makkfalván és Csontos Miklósnál Vargyastanya, u. p. Mező-Záh.

(906.)

Simmenthali üszök

megvételre kerestettek (12-15 drb.)

Levélbeli ajánlatok a kiadóhivatalhoz kéretnek. (1005.)

A gyakorlatban legjobban bevált

benzinmotorok

és

lokomobilok

(a viláhirű

BAECHTOLD és Tsa

svájci (Steckborn-i) gyárából) kaphatók:

Molnár és Pintér

technikai oégnél

BUDAPESTEN, Lipót-körut 7/a.

Ismerőseinket és rendes vevőinket felkérjük ezen motoroknak működésben való megtekintésére.

Érdeklődőknek további felvilágosítással szívesen és azonnal szolgálunk.

Versenyképes áraink szereléssel együtt, vevő állomására szállítva a következők, pl.:

Fekvő motor	10 HP.	5600 korona.
"	20 HP.	7200 "
"	40 HP.	11250 "
Lokomobil	3 HP.	3500 "
"	4 HP.	4200 "
"	6 HP.	5000 "

Ajánlja magát a cég a t. gazdaközönségnek minden a gazdaságban előforduló szükséglet fedezésére szolgáló anyagot, u. m.:

gépölaj, égőölaj, kocsikenőcs, gabnazzsák, kazaltakaró, repce és cséplőponyvák, gép és eke alkatrészek, gépszijak stb.

legolcsóbb árak, pontos és szolid kiszolgálás mellett szállítani. (864)

FISCHER PÉTER és Társa

cs. és kir. udvari szállítók

mű, és kötszer-gyárosok

BUDAPESTEN.

Raktár és gyár: IV. Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják mindennemű állatorvosi mű-és kötszerrel dúsan felszerelt raktárakat, mely mindenféle újabb szerkezetű sebészi, szülészi, boncztoni, patkolástani és más állatgyógyászati czélokra szükséges eszközöket tartalmaz.

1902. évi árjegyzéket kívánatra küldünk.

Eszközök javítása és átalakítása is elvállaltatik. (841.)

Kovácsolt és öntött vascsövek

gáz-, víz- és gőz-vezetékhez,

kütsövek, kazán és locomobil-forrcsövek, gőzfűtés és karimás csövek, mindennemű furócsövek, réz, öntöttvas és zománczozott árúk, felszerelések gáz, víz s gőzvezetékhez, szerszámok, vörösrézlemezek és árúk

(842)

legolcsóbb árakon beszerezhetők

HASENÖRL EDÉ-nél BUDAPEST, VI., Teréz-körut 34.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.

AZ
ADRIAI
BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évt. en.

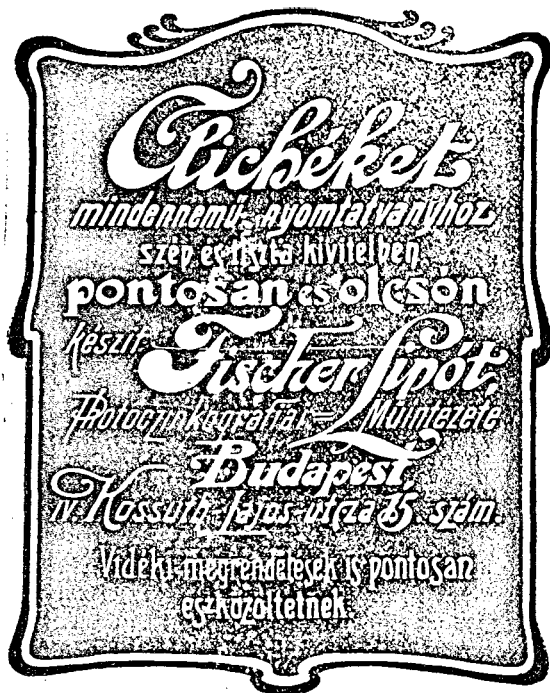
Vagyonbiztonsági tőkéje 104 millió korona.

A magyarországi igazgatóság intézője:
Br. PODMANICZKY FRIGYES.

E társulat, mely 62 éves fennállása óta 440 millió koronát fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett; **tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk** ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség
Kolozsvárt:

Szekula Akos
vezérfelügyelő. (250.)

VALÓ-
di francia különlegességek (gumi és halhólyag, ugy színtén összes női övszeretek) F. Berguand fils legírnyve-sebb párisi gyárostól legelő-nyösebben beszereshetők
POLGÁR SÁNDOR-nál
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körút 50. sz.
Részletes képes árjegyzék ingyen.
Ezen hirdetés beküldése esetén 15° engedmény. Kivágatott az „Erdélyi Gazda”-ból. (792.)

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10.

386

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

ugyis mint a

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége

Alakult 1900. erkölcsi támogatásával. Alakult 1900..

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulásával	400.000— K.
Alapítványok	1268.080— •
Tartalékok	111.053'60 •
Összesen	1,779.133'60 K.
Első évi felesleg	90.349— K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díj-arányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből ugy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést nyernek.]

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

az igazgatóság.

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár
részvénytársaság

egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat-, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

LEOBERSDORF. BUDAPEST. RATIBOR.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Elektromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Ajánlja :

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára őrléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és

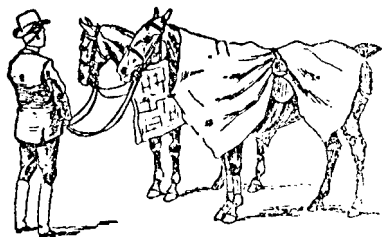
Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

(763.)

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve.

PÖSTYÉNI FLUID-GYÁR

Állatgyógyászati készítményei :

- Pöstyényi Thermal lófluid ára: egy üveg 2 kor. 80 fillér. 5 liter 25 kor. 10 liter 50 kor.
- Pöstyényi Bliszter (folyékony) ára: egy üveg 4 kor.
- Pöstyényi maró Bliszter ára: egy tégely 4 kor. (égetés szükségtelen, a betegség ismétlődése kizárva).
- Pöstyényi Embrocation ára: egy üveg 4 kor.
- Pöstyényi maláta pogácsa (lepény) különlegesség, lovak és szarvasmarha hurutos megbetegedéseinél, ára 3 kor.
- Pöstyényi sebkenőcs, csövenként 2 kor.

Unicum legyek és egyéb rovarok ellen. Alkalmazandó lovak és szarvasmarhánál, 1 liter ára 2 kor.

Amerikai állat táppor lovak, szarvasmarha, juhok és sertések számára 1/2 kiló 80 fillér, 1/4 kiló 1 kor. 40 fillér, 5 kiló 5 kor. (50—100 kilóig külön ár).

Pöstyényi sertéspor (Boróka-liszt) emésztést szabályozó és vértisztító készítmény: 1/2 kiló 80 fillér, 1/4 kiló 1 kor. 40 fillér, 5 kiló 5 kor. (80—100 kilóig külön árak).

Ragados száj- és körömfájás elleni angol por 1/2 kiló 2 kor., 1/4 kiló 4 korona.

Megrendelhetők: 5% engedménnyel egyleti tagoknak az Allandó gépkiállításon Kolozsvártt, minden gyógyszertárban és nagyobb drogueriákban, valamint:

Fluid-gyár Pöstyénfördő.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

(716.)